

Računovodstveni i porezni tretman danih i primljenih zajmova te kamata

mr. sc. **Silvija Pretnar Abičić**

Odobranje novčanih zajmova drugim pravnim osobama, ali i fizičkim osobama, kao što su članovi uprave, zaposlenici i druge osobe, često je u poslovnoj praksi. Prilikom ugovaranja zajmova potrebno je obratiti pozornost na niz zakonskih propisa vezano uz ugovaranje i tretman kamata, posebice ako se radi o povezanim osobama, ali i fizičkim osobama, s obzirom da su, u određenim okolnostima, obračunate kamate porezno nepriznate s aspekta poreza na dobit i stavka su uvećanja osnovice poreza na dobit, odnosno predmet su oporezivanja porezom na dohodak. Također, potrebno je voditi računa o računovodstvenom i poreznom priznavanju eventualnih gubitaka od umanjenja vrijednosti danih zajmova. U radu autorica prikazuje računovodstveni i porezni aspekt danih i primljenih zajmova te obračunatih prihoda i rashoda od kamata, u slučajevima kada je ugovor o zajmu sklopljen sa pravnim i fizičkim osobama, rezidentima ili nerezidentima.

Sadržaj:

1.	Uvod	40
2.	Osnovne odrednice ugovora o zajmu	40
3.	Ugovaranje kamata	40
3.1.	Najviša ugovorna kamatna stopa	40
3.2.	Kamate na zajmove odobrene fizičkim osobama	41
3.3.	Kamatna stopa između povezanih osoba	41
4.	Računovodstveni aspekt danih zajmova i kamata	41
4.1.	Priznavanje i mjerenje potraživanja s osnove danog zajma i kamata	41
4.1.1.	Obveznici primjene HSFI-a	41
4.1.2.	Obveznici primjene MSFI-a	42
	<i>Primjer 1. - Odobranje kratkoročnog beskamatnog zajma poduzetniku unutar grupe</i>	42
	<i>Primjer 2. - Odobranje dugoročnog zajma uz ugovorenu kamatu nepovezanom poduzetniku</i>	42
4.2.	Vrijednosno usklađenje danih zajmova	42
4.2.1.	Računovodstveni tretman vrijednosnog usklađenja danih zajmova	42
4.2.1.1.	Obveznici primjene HSFI-a	42
4.2.1.2.	Obveznici primjene MSFI-a	43
4.2.2.	Porezni aspekt vrijednosnog usklađenja danih zajmova	43
	<i>Primjer 3. - Vrijednosno usklađenje potraživanja za dane zajmove</i>	43

4.3.	Prezentacija danih zajmova i kamata u financijskim izvještajima	44
5.	Računovodstveni aspekt primljenih zajmova i kamata	44
5.1.	Priznavanje i mjerenje obveze s osnove zajma i kamata	44
5.1.1.	Obveznici primjene HSFI-a	44
5.1.2.	Obveznici primjene MSFI-a	45
	<i>Primjer 4. – Obveze s osnove kratkoročnog beskamatnog zajma primljenog od poduzetniku unutar grupe</i>	45
	<i>Primjer 5. – Obveze s osnove dugoročnog zajma primljenog od nepovezanog poduzetnika uz ugovorenu kamatu</i>	45
	<i>Primjer 6. – Obračun tečajnih razlika na obveze za zajam primljen od inozemnog povezanog društva (vlasnika)</i>	46
5.1.3.	Porez po odbitku kod kamata	46
	<i>Primjer 7. – Obračun poreza po odbitku na zajam primljen od nerezidenta (nepovezanog društva) – nema potpisanog zahtjeva</i>	47
5.2.	Prestanak priznavanja obveze	47
	<i>Primjer 8. – Unos glavnice zajma u kapitalne pričuve</i>	47
5.3.	Prezentacija primljenih zajmova i kamata u financijskim izvještajima	47
6.	Odobranje zajmova između povezanih osoba i porezni tretman kamata	48
	<i>Primjer 9. - Obračun kamata na zajmove dane povezanim osobama</i>	49
	<i>Primjer 10. - Obračun kamata na zajmove primljene od povezanih osoba</i>	49
7.	Odobranje zajmova između fizičkih i pravnih osoba	50
7.1.	Pravna osoba odobrava zajam fizičkoj osobi	50
7.1.1.	Odobranje zajma radnicima	51
7.1.2.	Odobranje zajma vlasniku fizičkoj osobi	51
7.1.3.	Odobranje zajma fizičkoj osobi koja nije vlasnik niti radnik	51
7.2.	Fizička osoba odobrava zajam pravnoj osobi	51
7.2.1.	Isplata kamate rezidentu	51
7.2.2.	Isplata kamate nerezidentu	51
8.	Zaključak	51

BESPLATNO ZA PRETPLATNIKE ČASOPISA RiPup SVAKODNEVNO KORIŠTENJE STRUČNE TELEFONSKE KONZULTANTSKE SLUŽBE!

Porezni i pravni stručnjaci, svakim radnim danom, neograničeno, bez naplate telefonskih impulsa!

RAČUNOVODSTVO
i POREZI u praksi

19
godina

**rješavamo vaše
poslovne izazove**

iz područja računovodstva,
poreza, plaća i naknada,
radnih odnosa i
trgovačkog prava

**Stručno, praktično,
brzo i točno!**

01 49 21 739

01 48 36 046

(temeljem PIN-a)

www.racunovodstvo-porezi.hr

1. Uvod

S pravnog aspekta, ugovor o zajmu definiran je čl. 499. do 508. Zakona o obveznim odnosima¹. Ugovorom o zajmu zajmodavac se obvezuje predati zajmoprimcu određeni iznos novca, a zajmoprimac se obvezuje poslije stanovitog vremena vratiti mu istu svotu novca. Međutim, zajmoprimac se može obvezati da osim glavnice duguje i kamate, koje predstavljaju naknadu za odobreni zajam. Iz navedeno-ga proizlazi da odobravanje zajmova može biti i beskamatno.

Budući da se zajmovi vrlo često odobravaju pravnim, ali i fizičkim osobama, prilikom ugovaranja uvjeta zajma potrebno je obratiti pozornost na iznos kamate, prije svega ako su zajmovi odobreni povezanim osobama, ali i fizičkim osobama (vlasnici društva, zaposlenici, članovi uprave, i sl.). Naime, u određenim okolnostima, obračunate kamate su porezno nepriznate s aspekta poreza na dobit i stavka su uvećanja osnovice poreza na dobit, odnosno predmet su oporezivanja porezom na dohodak. Drugim riječima, porezni propisi definiraju najviše dopuštene kamatne stope između povezanih osoba, ali i najnižu kamatnu stopu koju pravna osoba mora zaračunati fizičkoj osobi, kako se kamata ne bi smatrala povoljnijom u odnosu na tržišnu te time bila podložna oporezivanju porezom na dohodak.

Nadalje, sukladno računovodstvenim propisima, subjekt mora razmotriti je li vrijednost danih zajmova umanjena te priznati odgovarajući iznos vrijednosnog usklađenja, odnosno umanjenja vrijednosti financijske imovine, pri tome vodeći računa o poreznom tretmanu rashoda od umanjenja. Također, vrlo često u praksi osnivač može izvršiti unos svojih razbina po osnovi zajma u kapitalne rezerve društva.

Također, potrebno je obratiti pozornost na ispravnost klasificiranja transakcija s povezanim osobama u bilanci i računu dobiti i gubitka, s obzirom da se moraju iskazati na zasebnim pozicijama u ovisnosti o stupnju povezanosti.

2. Osnovne odrednice ugovora o zajmu

Ugovor o zajmu može se definirati kao ugovor temeljem kojeg se zajmodavac obvezuje predati zajmoprimcu određeni iznos novca, a zajmoprimac se obvezuje, poslije stanovitog vremena, vratiti isti iznos novca zajmodavcu. Međutim, osim glavnice, zajmoprimac se može obvezati da će vratiti i kamate (čl. 500. st. 1. ZOO-a). Prema tome, iz odredbi ZOO-a proizlazi da se pravo na kamatu mora ugovoriti, što znači da zajmovi mogu biti i beskamatni. Međutim, skrećemo pozornost da, prema odredbama čl. 500. st. 2. ZOO-a, u trgovačkim ugovorima (ugovori što ih sklapaju trgovci među sobom u obavljanju djelatnosti koje čine predmet poslovanja barem jednog od njih ili su u vezi s obavljanje tih djelatnosti (čl. 14. st. 2. ZOO-a)) zajmoprimac duguje kamate i onda kada one nisu ugovorene. Ipak, kod takvih ugovora, ugovorne strane mogu izričito ugovoriti da se kamate neće plaćati. Stoga, iako ZOO ne propisuje obvezu sklapanja ugovora o zajmu u pisanom obliku, preporuka je da se isto učini.

Nadalje, ugovorom se može odrediti svrha zajma (namjenski zajam), međutim zajam može biti i nenamjenski, što znači da zajmoprimac može slobodno raspolagati novčanom svotom koja mu je pozajmljena.

Ako ugovorom nije definiran rok povrata zajma, niti se može odrediti iz okolnosti zajma, zajmoprimac je dužan vratiti zajam nakon isteka primjerenog roka koji ne može biti kraći od dva mjeseca, računajući od zahtjeva zajmodavca (čl. 504. ZOO-a). Također, zajmoprimac može vratiti zajam i prije ugovorenog roka, ako nije drugačije

ugovoreno, o čemu je unaprijed dužan obavijestiti zajmoprimca i nadoknaditi mu štetu (čl. 507. ZOO-a).

Ako dužnik ne ispuni obvezu u roku određenom za ispunjenje, dolazi u zakašnjenje (čl. 183. ZOO-a), pri čemu je potrebno voditi računa o zastarnim rokovima. Kao što je propisano u čl. 225. – 228. ZOO-a, opći zastarni rok je 5 godina (ako zakonom nije drugačije uređeno), dok tražbine iz trgovačkih ugovora zastarijevaju za 3 godine. Međutim, ako se zajam otplaćuje u anuitetima, tj. jednakim unaprijed određenim povremenim iznosima otplaćuje se glavnica i kamate, zastarni rok je 3 godine od dospelosti svake pojedine tražbine. Potrebno je voditi računa da ukoliko obročna otplata nema karakter anuiteta, zastarni rok je 5 godina.

Uzimajući u obzir prethodno navedeno, preporuka je ugovor o zajmu sklopiti u pisanom obliku te uključiti sljedeće odredbe:

- svotu novca koja se pozajmljuje
- je li zajam odobren beskamatno ili uz kamatu te visinu kamatne stope
- način obračuna i plaćanje kamate
- rok povrata pozajmljene svote
- način otplate zajma (jednokratno ili u obrocima)
- sredstva osiguranja povrata zajma.

3. Ugovaranje kamata

Kao što je ranije spomenuto, zajam se može odobriti beskamatno ili uz ugovornu kamatu. Naime, iz odredbi čl. 500. st. 1. ZOO-a proizlazi da se zajmoprimac uz glavnica može obvezati vratiti i kamate, što znači da ugovaranje kamate nije obvezno, već ovisi o volji ugovornih strana. Prema tome, ako se kamatna stopa ne ugovori, zajmoprimac duguje samo glavnica. Međutim, u trgovačkim ugovorima (definirani čl. 14. st. 2. ZOO-a), zajmoprimac duguje kamate iako nisu ugovorene, ali se ugovorom o zajmu te kamate mogu i izričito isključiti (čl. 500. st. 2. ZOO-a), što znači da je potrebno u ugovoru navesti da su ugovorne strane suglasne da se ugovorna kamata ne treba plaćati.

Kod ugovaranja kamatnih stopa potrebno je uzeti u obzir i određena zakonska ograničenja, kao što je najviši iznos ugovorne godišnje kamatne stope. Također, s obzirom da zajmoprimac, kao i zajmodavac može biti bilo koja pravna ili fizička osoba (povezana ili nepovezana), prilikom ugovaranja kamata potrebno je voditi računa i o odredbama poreznih propisa koji uređuju oporezivanje dohotka i dobiti. Naime, oporezivanje povoljnije kamate na zajmove odobrene fizičkim osobama uređeno je porezom na dohodak, dok je porezni tretman utvrđenih prihoda od kamata, odnosno rashoda od kamata između povezanih osoba te njihov mogući utjecaj na uvećanje osnovice poreza na dobit uređen porezom na dobit. Prema tome, vrijedi sljedeće:

3.1. Najviša ugovorna kamatna stopa

Kada se ugovaraju kamate između osoba od kojih barem jedna nije trgovac, skrećemo pozornost da stopa ugovornih kamata ne može biti viša od stope zakonskih zateznih kamata koja je za te odnose vrijedila na dan sklapanja ugovora, odnosno na dan promjene ugovorne kamatne stope, uvećane za polovinu te stope (čl. 26. st. 1. ZOO-a). Prema tome, za razdoblje od 01.07.2020. do 31.12.2020. godine najviša ugovorna kamatna stopa s te osnove može biti 8,835% (5,89 + 0,5*5,89). Također, u slučaju da je kamata ugovorena, ali nije određena stopa kamate, između osoba od kojih barem jedna nije trgovac, primjenjuje se odredba čl. 26. st. 3. ZOO-a, koja navodi da u takvim okolnostima vrijedi kamatna stopa u visini četvrtine stope zakonskih zateznih kamata, odnosno 1,4725% (5,89*0,25).

¹ Zakon o obveznim odnosima; Nar. nov., br. 35/05-29/18; nadalje ZOO

Za izračun stope ugovornih kamata između trgovaca, kao i trgovca i osobe javnog prava, vrijedi odredba čl. 26. st. 2. ZOO-a, te najviša stopa za razdoblje od 01.07.2020. do 31.12.2020. godine s te osnove može biti 13,8075% (7,89 + 0,75*7,89), odnosno 2,945% (5,89*0,5) ako je kamata ugovorena, ali nije određena njena stopa, sukladno čl. 26. st. 3. ZOO-a.

3.2. Kamate na zajmove odobrene fizičkim osobama

Kada je zajmoprimac fizička osoba, propisi vezani uz oporezivanja dohotka postavljaju određena ograničenja vezano uz visinu najniže kamate koju pravna osoba mora zaračunati fizičkoj osobi, kako se kamata ne bi smatrala povoljnijom u odnosu na tržišnu. Stoga, prema odredbama Zakona o porezu na dohodak² i Pravilnika o porezu na dohodak³, smatra se da je primitak po osnovi povoljnijih kamata između ugovorene niže i stope kamate od 2% godišnje oporeziv porezom na dohodak.

3.3. Kamatna stopa između povezanih osoba

Porezno priznatu kamatnu stopu na zajmove između povezanih osoba određuje i objavljuje ministar financija, prije početka poreznog razdoblja u kojem će se koristiti, a za 2020. godinu iznosi 3,42%. Odluka je objavljena u Nar. nov. br. 125. od 20. 12 2019. godine, a primjenjuje se za cijelu 2020. godinu. Međutim, osim objavljene kamatne stope, porezni obveznik može kamatu utvrđivati i prema uvjetima i na način propisan čl. 13. Zakona o porezu na dobit⁴ (metode transfernih cijena) i pod uvjetom da taj način primjenjuje na sve ugovore.

Nadalje, skrećemo pozornost da nije dopušteno obračunavati kamate na dospjele ugovorne kamate (čl. 31. ZOO-a), pa u slučaju kašnjenja s otplatom zajma, obračunava se samo zatezna kamata na glavnice, tj. pored glavnice dužnik duguje i zateznu kamatu (čl. 29. st. 1. ZOO-a). Kamate, kao sporedne tražbine, zastarijevaju u rokovima u kojima zastarijeva i glavno potraživanje (čl. 223. ZOO-a). Međutim, ako glavno potraživanje prestane postojati, jer je primjerice izvršen povrat glavnice zajma, odnosno pozajmljenog iznosa, kamate postaju samostalno potraživanje te u tom slučaju zastarni rok je 3 godine od dospelosti svakog pojedinog davanja (čl. 226. ZOO-a).

U skladu sa čl. 40. Zakona o porezu na dodanu vrijednost⁵ i čl. 66. Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost⁶, oobranje kredita i zajmova, posredovanje u tim poslovima te upravljanje kreditima ili zajmovima kada to čini osoba koja ih odobrava, oslobođeno je PDV-a. Slijedom navedenoga, ugovorna kamata na dani zajam oslobođena je PDV-a.

Također, porezni obveznik ne mora izdati račun za ugovorne kamate obračunate na dani zajam. Navedeno proizlazi iz čl. 78. st. 3. Zakona o PDV-u, koji navodi da porezni obveznik nije obavezan izdati račun za obavljene usluge koje su oslobođene PDV-a prema čl. 40. st. 1. toč. a) do g) Zakona PDV. Ako se račun ipak ispostavi, potrebno je navesti klauzulu o oslobođenju plaćanja PDV-a. Uzimajući u obzir navedeno, kako bi se kamate evidentirale u poslovnim knjigama dovoljno je obračunati kamate temeljem ugovorenih odredbi ugovora

- 2 Zakon o porezu na dohodak; Nar. nov., br. 115/16-32/20; nadalje Zakon DOH
- 3 Pravilnik o porezu na dohodak; Nar. nov., br. 10/17-74/20; nadalje Pravilnik DOH
- 4 Zakon o porezu na dobit; Nar. nov., br. 177/04-32/20; nadalje Zakon PD
- 5 Zakon o porezu na dodanu vrijednost; Nar. nov., br. 73/13-121/19; nadalje Zakon PDV
- 6 Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost; Nar. nov., br. 79/13-1/20; nadalje Pravilnik PDV

o zajmu, a takav obračun koristiti za knjiženje i ostale obračunske i evidencijske potrebe.

4. Računovodstveni aspekt danih zajmova i kamata

Dani zajmovi su kategorija financijske imovine, a s računovodstvenog aspekta su uređeni HSFI-om 9 – *Financijska imovina*, odnosno MSFI-om 9 – *Financijski instrumenti*. Priznavanje prihoda od kamata definirano je HSFI-om 15 – *Prihodi*, odnosno MSFI-om 15 – *Prihodi na temelju ugovor s kupcima*. Ovisno da li je subjekt obveznik primjene HSFI-a ili MSFI-a, vrijedi kako je navedeno u nastavku.

4.1. Priznavanje i mjerenje potraživanja s osnove danog zajma i kamata

4.1.1. Obveznici primjene HSFI-a

Zajmovi se mogu definirati kao nederivativna financijska imovina s fiksnim ili odredivim plaćanjima koja ne kotira na aktivnom tržištu (toč. 9.8. HSFI-a 9), a potrebno ih je mjeriti po amortizacijskom trošku primjenom metode efektivne kamatne stope, pri čemu se efekti nastali naknadnim mjerenjem ove imovine priznaju u računu dobiti i gubitka (toč. 9.20. HSFI-a 9).

Ako su na dane zajmove ugovorene i kamate, potrebno ih je priznati kao prihod razdoblja na koja se i odnose, bez obzira kada će stvarno biti naplaćene, a obračun kamata vrši se primjenom metode efektivne kamatne stope (toč. 15.56. HSFI-a 15 – *Prihodi*). Skrećemo pozornost da je vrlo često, na datum bilance, potrebno priznati nedospjelu naplatu prihoda (s osnove obračunate kamate) kao imovinu kada se odnosi na prihode koji se odnose na tekuće razdoblje, ali još nisu zadovoljeni kriteriji priznavanja kao potraživanja. Prema tome, subjekt mora priznati prihod u računu dobiti i gubitka ako su zadovoljeni uvjeti za njegovo priznavanje, bez obzira što nije izdana faktura ili izvršena naplata, ali je umjesto potraživanja potrebno iskazati aktivno vremensko razgraničenje (toč. 14.18. HSFI-14 – *Vremenska razgraničenja*). Isto vrijedi i za obveznike primjene MSFI-a.

Nadalje, prema toč. 9.13. HSFI-a 9, amortizirani trošak financijske imovine predstavlja iznos po kojem je financijska imovina mjerena pri početnom priznavanju, umanjen za iznos otplate glavnice, uvećan ili umanjen za kumulativnu amortizaciju primjenom metode efektivne kamatne stope za svaku razliku između početnog iznosa i iznosa po dospeljeću, te umanjen za sva smanjenja (izravna ili kroz račun ispravka vrijednosti) zbog umanjenja vrijednosti ili nemogućnosti naplate.

Nadalje, prema toč. 15.8. HSFI-a 15 i toč. 9.13. HSFI-a 9, metoda efektivne kamatne stope je metoda izračuna amortiziranog troška financijske imovine (ili grupe financijske imovine) i raspoređivanja prihoda od kamata ili rashoda od kamata tijekom određenog razdoblja. Pri tome, efektivna kamata stopa predstavlja kamatnu stopu koja točno diskontira procijenjena buduća novčana plaćanja ili primitke kroz očekivani vijek trajanja financijskog instrumenta ili gdje je to moguće, kraćeg razdoblja, do neto knjigovodstvene vrijednosti financijske imovine ili financijske obveze. Kod izračuna efektivne kamatne stope poduzetnik treba procijeniti novčane tokove uzimajući u obzir sve vrste ugovorenog financijskog instrumenta ali ne uzima u obzir buduće gubitke od zajma. Izračun uključuje sve naknade i poene plaćene ili primljene između ugovornih strana koje čine sastavni dio efektivne kamatne stope, transakcijskih troškova i svih ostalih premija ili diskonta.

Ukoliko su zajmovi odobreni u stranoj valuti, na datum bilance potrebno je obračunati nedospjelu tečajnu razliku, primjenom srednjeg tečaja HNB-a na datum bilance (isto vrijedi i za obveznike primjene MSFI-a) te ju priznati u račun dobiti i gubitka.

4.1.2. Obveznici primjene MSFI-a

Za obveznike MSFI-a vrijedi sljedeće: financijsku imovinu potrebno je klasificirati u ovisnosti o poslovnom modelu subjekta za upravljanje financijskom imovinom i ugovornim značajkama novčanih tokova financijske imovine. Stoga, ako su ispunjena oba sljedeća uvjeta (toč. 4.1.2. MSFI-a 9):

- 1) imovina se drži u okviru poslovnog modela s ciljem držanja imovine kako bi se prikupili ugovoreni novčani tijekovi, i
- 2) ugovorenim uvjetima financijske imovine na određene dane ostvaruju se novčani tokovi koji uključuju samo plaćanje glavnice i kamata na ostatak nepodmirene glavnice

zajmovi će se klasificirati, priznavati i naknadno mjeriti po amortiziranom trošku nabave.

Prihod od kamata izračunava se korištenjem metode efektivne kamate stope, sukladno odredbama toč. 5.4.1. MSFI-a 9. (vidjeti Dodatak A i toč B5.4.1. – B5.4.7. MSFI-a 9).

Primjer 1. - Odobranje kratkoročnog beskamatnog zajma poduzetniku unutar grupe

Društvo X d.o.o. odobrilo je kratkoročni beskamatni zajam društvu AB d.o.o. (poduzetnik unutar grupe) u iznosu od 200.000 kn, dana 31.10.2020. godine. Rok povrata je najkasnije do 31.10.2021. godine. Društvo AB d.o.o. je izvršilo povrat u iznosu od 50.000 kn zaključno sa 31.12.2020. godine.

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Isplata zajma društvu AB d.o.o.			
	■ žiro račun	200.000,00		100
	■ dani kratkoročni zajmovi poduzetnicima unutar grupe	200.000,00	1520	
2.	Povrat zajma			
	■ dani kratkoročni zajmovi poduzetnicima unutar grupe	50.000,00		1520
	■ žiro račun	50.000,00	100	

Primjer 2. - Odobranje dugoročnog zajma uz ugovorenu kamatu nepovezanom poduzetniku

Društvo X d.o.o. odobrilo je pozajmicu u iznosu od 400.000 kn društvu YZ d.o.o. (nepovezani poduzetnik), dana 30.09.2020. godine, uz kamatnu stopu od 4% i rok povrata od dvije godine. Kamata i povrat dijela glavnice dospijeva polugodišnje te je otplatni plan kako slijedi:

R. br.	Datum	Isplata odobrenog zajma (HRK)	Otplatni iznos (HRK)	Glavnica (HRK)	Kamata (HRK)	Preostali iznos glavnice (HRK)
1	2	3	4 = 5+6	5	6	7
0	30.09.2020.	400.000	-	-	-	400.000
1	31.03.2021.	-	107.978,08	100.000	7.978,08*	300.000
2	30.09.2021.	-	106.016,43	100.000	6.016,43	200.000
3	31.03.2022.	-	103.989,04	100.000	3.989,04	100.000
4	30.09.2022.	-	102.005,48	100.000	2.005,48	-
Ukupno		400.000	419.989,03	400.000	19.989,03	-

*Izračun kamate = neotplaćena glavnica * kam.st.% / 365 dana * broj dana do dospijeća prve otplatne rate = 400.000 * 4% / 365 * 182 = 7.978,08 kn

Na datum bilance 31.12.2020. godine društvo X d.o.o. izvršilo je reklasifikaciju tekućeg dospjeća glavnice na kratkoročni zajam u iznosu od 200.000 kn (obuhvaća iznos glavnice koji dospijeva na naplatu 31.03.2021. godine i 30.09.2021. godine), te obračunalo nedospjelu kamatu u iznosu od 4.032,88 kn.

Izračun nedospjele kamate: $neotplaćena\ glavnica * kam.st.\% / 365\ dana * broj\ dana\ od\ trenutka\ isplate\ zajma\ do\ 31.12.2020.\ godine = 400.000 * 4\% / 365 * 92 = 4.032,88\ kn$

(Napomena: na datum 31.12.2021. godine također je potrebno izvršiti reklasifikaciju tekućeg dospjeća dugoročnog zajma na kratkoročni zajam te evidentirati obračunatu nedospjelu kamatu; radi jednostavnosti nije prikazano u primjeru).

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
2020. godina				
1.	Isplata zajma društvu YZ d.o.o.			
	■ žiro račun	400.000,00		100
	■ dani dugoročni zajmovi nepovezanim poduzetnicima	400.000,00	0670	
2.	Reklasifikacija glavnice na kratkoročno dospjeće na 31.12.2020.			
	■ dani zajmovi nepovezanim poduzetnicima u zemlji	200.000,00	1560	
	■ dani dugoročni zajmovi nepovezanim poduzetnicima	200.000,00		0670
3.	Priznavanje obračunate nedospjele kamate na 31.12.2020.			
	■ obračunate nedospjele kamate	4.032,88	1911	
	■ prihodi od ugovorenih kamata	4.032,88		7760
2021. godina				
1.	Potraživanje za dospjelu kamatu 31.03.2021.			
	■ potraživanje za kamate	7.978,08	1870	
	■ obračunate nedospjele kamate	4.032,88		1911
	■ prihodi od kamata	3.945,20		7760
1.	Povrat zajma (1. rata) – 31.03.2021.			
	■ žiro račun	107.978,08		100
	■ dani zajmovi nepovezanim poduzetnicima u zemlji	100.000,00		1560
	■ potraživanje za kamate	7.978,08		1870

4.2. Vrijednosno usklađenje danih zajmova

4.2.1. Računovodstveni tretman vrijednosnog usklađenja danih zajmova

4.2.1.1. Obveznici primjene HSFI-a

Za imovinu koja se mjeri po amortiziranom trošku, poduzetnik mora na kraju svakog izvještajnog razdoblja procijeniti umanjene vrijednosti. Gubitak od umanjenja vrijednosti potrebno je priznati kao rashod u računu dobiti i gubitka ako postoji objektivni dokaz o umanjenju vrijednosti (toč. 9.27. HSFI-a 9). Primjerice, dokazi o umanjenju vrijednosti financijske imovine su sljedeće okolnosti (toč. 9.28. HSFI-a 9):

- a) nepoštivanje ugovora u smislu kašnjenja s otplatom duga ili plaćanjem kamata,

- b) vjerojatno pokretanje stečaja ili započinjanje financijske reorganizacije,
- c) nestanak aktivnog tržišta za financijsku imovinu zbog financijskih poteškoća izdavatelja,
- d) značajne financijske poteškoće izdavatelja ili dužnika
- e) značajne promjene s negativnim učinkom koje su nastale u tehnološkom, ekonomskom ili pravnom okruženju u kojem posluje izdavatelj financijskog instrumenta.

Gubitak od umanjenja vrijednosti predstavlja razliku između knjigovodstvene vrijednosti i sadašnje vrijednosti procijenjenih novčanih tokova diskontiranih po izvornoj efektivnoj kamatnoj stopi financijske imovine (toč. 9. 29. HSFI-a 9).

Nadalje, ako se gubitak od umanjenja vrijednosti financijske imovine koja se vodi po amortiziranom trošku smanji u budućim razdobljima, a smanjenje se može objektivno povezati s događajem koji je nastao nakon priznavanja umanjenja vrijednosti, poduzetnik će ukinuti prethodno priznato umanjenje kroz račun dobiti i gubitka, s time da knjigovodstvena vrijednost nakon ukidanja ne smije biti veća od iznosa koji bi bio iskazan da umanjenje nije bilo prethodno priznato (toč. 9.30. HSFI-a 9). Prethodno priznati gubitak od umanjenja (rashod) ispravlja se direktno na kontu financijske imovine ili upotrebom konta ispravak vrijednosti. Iznos koji se ispravlja priznaje se u računu dobiti i gubitka. (15.62. HSFI 15).

4.2.1.2. Obveznici primjene MSFI-a

Prema odredbama toč. 5.5.1. MSFI-a 9, subjekt treba priznati rezervacije za umanjenje vrijednosti za očekivane kreditne gubitke, dakle ne samo onda kada postoje dokazi o umanjenju vrijednosti, što znači da je potrebno izvršiti procjenu mogućih gubitaka od umanjenja već prije pogoršanja financijske i kreditne sposobnosti dužnika.

Na svaki datum bilance, ako se nakon početnog priznavanja kreditni rizik znatno povećao, subjekt je dužan izmjeriti rezervacije za umanjenje vrijednosti u iznosu jednakom očekivanim kreditnim gubicima tijekom vijeka trajanja financijske imovine (toč. 5.5.3. MSFI-a 9). Međutim, ako se nakon početnog priznavanja kreditni rizik financijskog instrumenta do datuma izvještavanja nije znatno povećao, subjekt je dužan izmjeriti rezervacije za umanjenje vrijednosti za taj financijski instrument u iznosu jednakom očekivanim kreditnim gubicima u dvanaestomjesečnom razdoblju (toč. 5.5.5. MSFI-a 9). Efekti promjene će se priznati u račun dobiti i gubitka, tj. prema toč. 5.5.8. MSFI-a 9, subjekt treba priznati dobit ili gubitak od umanjenja vrijednosti u računu dobiti i gubitka u iznosu očekivanih kreditnih gubitaka (ili poništenja), kako bi se rezervacije za umanjenje vrijednosti na datum izvještavanja uskladile s iznosom koji je potrebno priznati u skladu s ovim standardom.

4.2.2. Porezni aspekt vrijednosnog usklađenja danih zajmova

S poreznog aspekta, u skladu sa čl. 10. st. 1. Zakona PD, rashodi smanjenja vrijednosti financijske imovine priznaju se u razdoblju u kojemu je imovina prodana ili na drugi način uporabljena. Stoga, rashod od vrijednosnog usklađenja danih zajmova je porezno nepriznati rashod te se uključuje u Obrazac PD na red. br. 22.- *Vrijednosno usklađenje financijske imovine* kao stavka uvećanja osnovice poreza na dobit.

Navedeno je u skladu sa mišljenjem Ministarstva financija – Porezne uprave (KLASA: 410-01/17-01/2436; URBROJ: 513-07-21-01/107-2 od 29. studenog 2017. godine) koje navodi sljedeće:

“... Slijedom navedenoga, Zakonom o porezu na dobit propisana je razlika u načinu priznavanja rashoda po osnovi ispravaka vrijednosti potraživanja za potraživanja iskazana u prihodima u odnosu na potraživanja koja nisu iskazana u prihodima. Stoga, kada je riječ o priznavanju rashoda **smanjenja vrijednosti financijske imovine, glavnice, prije nego je ta imovina prodana ili na drugi način uporabljena**, iskazano smanjenje vrijednosti financijske imovine **nije porezno priznat rashod** neovisno o tome je li dužnik obuhvaćen postupkom izvanredne uprave, je li nad dužnikom pokrenut stečajni ili predstečajni postupak odnosno je li pokrenuta bilo koja radnja za naplatu potraživanja”.

Nadalje, skrećemo pozornost da je s osnove porezno nepriznatog rashoda od vrijednosnog usklađenja potrebno računovodstveno priznati odgođenu poreznu imovinu. Naime, s obzirom da je zbog provedenog vrijednosnog usklađenja knjigovodstvena vrijednost imovine u bilanci manja od njene porezne osnovice, u skladu sa HSFI-om 14 – *Vremenska razgraničenja*, odnosno MRS-om 12 – *Porezi na dobit*, privremeno porezno nepriznati rashodi predstavlja odbitnu privremenu razlika čiji se porezni učinci računovodstveno iskazuju kao odgođena porezna imovina. Prema odredbama HSFI-a 14 i MRS-a 12, odgođenu poreznu imovinu treba mjeriti stopama poreza za koje se očekuje da će se primjenjivati u razdoblju kada će imovina biti nadoknađena, a obično se mjeri primjenom poreznih stopa (i poreznih zakona) koji su na snazi na datum bilance. Odgođena porezna imovina ukida se u onom razdoblju kada se rashod priznaje za svrhe oporezivanja, što znači da je u trenutku kada rashod postane porezno priznat potrebno umanjiti i poreznu osnovicu na rednom broju 30. Obrasca PD – *Ostali rashodi ranijih razdoblja*.

Nadalje, prema odredbama čl. 33. st. 3. Pravilnika o porezu na dobit⁷, ako porezni obveznik u skladu s uvjetima i postupcima iz čl. 9. Zakona PD utvrdi gubitak s osnova otpisa nenaplativih kredita, zajmova i druge financijske imovine uz poštivanje *posebnih propisa* (osim u slučaju dionica, udjela i druge financijske imovine kojom se stječu vlasnička prava) smatra se da su ispunjeni uvjeti za porezno priznavanje rashoda s osnove smanjenja vrijednosti financijske imovine iz čl. 10. st. 1. Zakona PD.

Porezni obveznik, u skladu sa čl. 35. st. 2. Pravilnika o PD-u, obvezan je voditi analitičku evidenciju svoje financijske imovine po vrsti ulaganja i njihovoj početnoj vrijednosti, te po svim realiziranim i ne-realiziranim promjenama. Nije dopušteno kompenziranje povećanja i smanjenja za različite vrste ulaganja.

Primjer 3. - Vrijednosno usklađenje potraživanja za dane zajmove

Društvo X d.o.o. (obveznik HSFI-a) odobrilo je u 15.01.2020. godine zajam u iznosu od 200.000 kn društvu YZ d.o.o. (nepovezano društvo u tuzemstvu), s rokom povrata u jednokratnom iznosu dana 30.06.2021.godine te godišnjom kamatnom stopom od 4% koja se obračunava i plaća mjesečno (radi jednostavnosti, u primjeru je knjižen ukupni godišnji iznos). Ukupno potraživanje i prihod od kamate obračunate za 2020. godinu iznosi 7.693,15 kn te nije naplaćeno tijekom 2020. godine. Tekuće dospijee dugoročnog iznosa zajma reklasificirano je na 31.12.2020. godine na kratkoročni zajam.

Na dan 31.12.2020. godine uprava društva X d.o.o. procijenila je da je vrijednost zajma umanjena te se priznaje gubitak od umanjenja u iznosu od 90% odobrene glavnice (tj. 180.000 kn). Društvo X d.o.o. je obveznik poreza na dobit po stopi od 12% te je na dan 31.12.2020.

godine priznalo odgođenu poreznu imovinu u iznosu od 21.600 kn na porezno nepriznati rashod umanjenja vrijednosti zajma.

Potraživanje za kamate se neće vrijednosno uskladiti jer je procijenjeno da su naplative (djelomično će se kompenzirati u 2021. godini sa obvezom prema društvu YZ d.o.o. u iznosu od 6.000 kn, a ostatak će se naplatiti uplatom na račun društva).

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
2020. godina				
1.	Isplata zajma društvu YZ d.o.o.			
	■ žiro račun	200.000,00		100
	■ dani dugoročni zajmovi nepovezanim poduzetnicima	200.000,00	0670	
2.	Reklasifikacija glavnice na kratkoročno dospjeće na 31.12.2020.			
	■ dani zajmovi nepovezanim poduzetnicima u zemlji	200.000,00	1560	
	■ dani dugoročni zajmovi nepovezanim poduzetnicima	200.000,00		0670
3.	Potraživanje za kamate 31.12.2020.			
	■ potraživanje za kamate	7.693,15	1870	
	■ prihod od kamata	7.693,15		7760
4.	Vrijednosno usklađenje			
	■ rashod od vrijednosnog usklađenja financijske imovine	180.000,00	726	
	■ vrijednosno usklađenje danih zajmova	180.000,00		1569
5.	Odgođena porezna imovina na porezno nepriznati rashod			
	■ odgođena porezna imovina zbog privremeno porezno nepriznatih privremenih razlika	21.600,00	080	
	■ porez na dobit – odgođeni porez	21.600,00		811

4.3. Presentacija danih zajmova i kamata u financijskim izvještajima

Dane zajmove potrebno je u GFI Bilanci iskazati ovisno o stupnju povezanosti sa drugim poduzetnicima, tako da vrijedi sljedeće:

- a) dani zajmovi poduzetnicima unutar grupe iskazuju se na poziciji B.III.3. (ako se radi o dugoročnim zajmovima), odnosno na poziciji C.III.3. (ako se radi o kratkoročnim zajmovima) – *Dani zajmovi, depoziti i slično poduzetnicima unutar grupe*;

Poduzetnike unutar grupe čine matično društvo i svi njegovi ovisni poduzetnici, a ovisno društvo (ili društvo kći) je društvo koje je kontrolirano od strane matičnog društva, uključujući i bilo koje društvo koje kontrolira krajnje matično društvo.

- b) dani zajmovi društvima povezanim sudjelujućim interesom iskazuju se na poziciji B.III.6. (ako se radi o dugoročnim zajmovima), odnosno na poziciji C.III.6. (ako se radi o kratkoročnim zajmovima) – *Dani zajmovi, depoziti i slično društvima povezanim sudjelujućim interesom*;

Društvo povezano sudjelujućim interesom je društvo u kojem ulagatelj ima sudjelujući interes ili udjel, tj. 20% ili više glasačke moći kod poduzetnika koji je predmet ulaganja te stoga ostvaruje značajan utjecaj nad operativnom i financijskom politikom tog društva.

- c) zajmovi dani nepovezanim poduzetnicima iskazuju se na poziciji B.III.8. (ako se radi o dugoročnim zajmovima), odnosno na

poziciji C.III.8. (ako se radi o kratkoročnim zajmovima) – *Dani zajmovi, depoziti i slično*;

Nepovezanim društvom smatra se društvo u kojem društvo ulagatelj nema dionice/udjele, ili ima manje od 20% vlasništva, odnosno glasačkih prava u drugom društvu.

Skrećemo pozornost da za dane zajmove s rokom dospjeća duljim od 12 mjeseci, potrebno je onaj dio glavnice koja dospjeva za podmirenje unutar 12 mjeseci poslije datuma bilance prenijeti na poziciju kratkotrajne financijske imovine. Također, potraživanja za kamate iskazuju se u okviru kratkotrajne financijske imovine, na pozicijama C.III.3., C.III.6. i C.III.8.

Također, i prihode od kamata potrebno je iskazati u GFI Računu dobiti i gubitka prema stupnju povezanosti i to na sljedećim pozicijama:

- a) prihodi od kamata ostvareni unutar grupe iskazuju se na poziciji III.3. – *Prihodi od ostalih dugotrajnih financijskih ulaganja i zajmova poduzetnika unutar grupe*;
- b) prihodi od kamata ostvareni s društvima povezanim sudjelujućim interesom i nepovezanim poduzetnicima iskazuju se na poziciji III.6. – *Prihodi od ostalih dugotrajnih financijskih ulaganja i zajmova*.

Rashodi s osnove vrijednosnog usklađenja financijske imovine iskazuju se u GFI Računu dobiti i gubitka na poziciji IV.6. – *Vrijednosna usklađenja financijske imovine (neto)*.

5. Računovodstveni aspekt primljenih zajmova i kamata

Primljeni zajmovi su kategorija financijskih obveza, a s računovodstvenog aspekta su uređeni HSFI-om 13 – *Obveze*, odnosno MSFI-om 9 – *Financijski instrumenti*. Priznavanje rashoda od kamata definirano je HSFI-om 16 – *Rashodi*, odnosno MRS-om 23 – *Troškovi posudbe*. Ovisno da li je subjekt obveznik primjene HSFI-a ili MSFI-a, vrijedi kako je navedeno u nastavku.

5.4. Priznavanje i mjerenje obveze s osnove zajma i kamata

5.1.1. Obveznici primjene HSFI-a

Subjekt će priznati financijske obveze kada postane jedna od ugovorenih strana na koji se primjenjuju ugovoreni uvjeti (toč. 13.23. HSFI-a 13). Pri početnom priznavanju, financijske obveze potrebno je mjeriti po sadašnjoj vrijednosti plaćanja kojima se će se ta obveza podmiriti. Ako poduzetnik naknadno ne mjeri financijske obveze po fer vrijednosti čija se promjena ne priznaje u računu dobiti i gubitka tada se pri početnom priznavanju dodaju transakcijski troškovi (toč. 13.30. HSFI-a 13). Naknadno mjerenje financijskih obveza vrši se po amortiziranom trošku primjenom metode efektivne kamatne stope (toč. 13.32. HSFI-a 13).

Ako su na primljene zajmove ugovorene i kamate, potrebno ih je priznati kao rashod razdoblja na koja se i odnose, bez obzira kada će stvarno biti plaćene, osim ako se kapitaliziraju kao dio troška nabave imovine u skladu sa odredbama toč. 16.36. HSFI-a 16. Naime, obveznici primjene HSFI-a mogu kapitalizirati troškove posudbe ako tako urede računovodstvenom politikom i ako su zadovoljeni određeni uvjeti. Prema toč. 16.36. HSFI-a 16, uvjet da su troškovi posudbe, između ostaloga i kamate, prihvatljivi za kapitalizaciju je da se mogu izravno pripisati stjecanju, izgradnji ili proizvodnji kvalificirane imovine (za koju je potrebno znatno vremensko razdoblje, više od jedne godine, da bi bila spremna za namjeravanu upotrebu ili prodaju). Prema tome, kapitalizacija troškova posudbe za obveznike

primjene HSFI-a nije obvezna, ali se može primijeniti, uz uvjet da su zadovoljeni propisani uvjeti.⁸

Skrećemo pozornost da je vrlo često, na datum bilance, potrebno priznati odgođeno plaćanje troškova (s osnove obračunate kamate), tj. kamate koje nisu zaračunane, a terete tekuće razdoblje. Prema tome, budući da uvjeti za priznavanje obveze nisu nastali, a rashod se mora priznati u razdoblju na koje se odnosi, umjesto obveze subjekt će iskazati pasivno vremensko razgraničenje (toč. 14.19. HSFI-a 14). Isto vrijedi i za obveznike primjene MSFI-a.

Nadalje, ukoliko su zajmovi primljeni u stranoj valuti, na datum bilance potrebno je obračunati nedospjelu tečajnu razliku, primjenom srednjeg tečaja HNB-a na datum bilance (isto vrijedi i za obveznike primjene MSFI-a) te ju priznati u račun dobiti i gubitka.

5.1.2. Obveznici primjene MSFI-a

Za obveznike MSFI-a vrijedi sljedeće: financijsku obvezu potrebno je priznati u izvještaju o financijskom položaju kada, i samo kada, subjekt postaje strana u ugovornim odredbama instrumenta (toč. 3.1.1. MSFI-a 9). Pri početnom priznavanju, subjekt mora financijsku obvezu mjeriti po fer vrijednosti, uvećanu za transakcijske troškove koji se mogu pripisati stjecanju financijske obveze, uz uvjet da financijska obveza nije klasificirana po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka (toč. 5.1.1. MSFI-a 9). Nadalje, u skladu sa toč. 4.2.1. MSFI-a 9, subjekt mora financijske obveze naknadno mjeriti po amortiziranom trošku.

Troškovi posudbe, između ostaloga i rashodi od kamata, ako se mogu izravno pripisati stjecanju, izgradnji ili proizvodnji kvalificirane imovine, u skladu sa odredbama toč. 8. i 9. MRS-a 23, moraju se kapitalizirati te priznati kao dio troška nabave te imovine, pod uvjetom da je vjerojatno da će subjektu pritijecati buduće ekonomske koristi od njih te se troškovi mogu pouzdano izmjeriti. Sve ostale troškove posudbe subjekt mora priznati kao rashod razdoblja u kojem su nastali.

Primjer 4. – Obveze s osnove kratkoročnog beskamatnog zajma primljenog od poduzetniku unutar grupe

Društvo X d.o.o. primilo je kratkoročni beskamatni zajam od društva AB d.o.o. (poduzetnik unutar grupe) u iznosu od 500.000 kn, dana 31.10.2020. godine. Rok povrata je najkasnije do 31.10.2021. godine. Društvo X d.o.o. je izvršilo povrat u iznosu od 80.000 kn zaključno sa 31.12.2020. godine.

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Primitak zajma od društva AB d.o.o.			
	■ žiro račun	500.000,00	100	
	■ obveze za zajmove poduzetnika unutar grupe	500.000,00		2410
2.	Povrat zajma			
	■ obveze za zajmove poduzetnika unutar grupe	80.000,00	2410	
	■ žiro račun	80.000,00		100

Primjer 5. - Obveze s osnove dugoročnog zajma primljenog od nepovezanog poduzetnika uz ugovorenu kamatu

Društvo X d.o.o. primilo je pozajmicu u iznosu od 500.000 kn od društva YZ d.o.o. (nepovezani poduzetnik), dana 30.09.2020. godine, uz kamatnu stopu od 6% i rok povrata od dvije godine. Kamata i povrat dijela glavnice dospijeva godišnje te je otplatni plan kako slijedi:

R. br.	Datum	Primitak zajma (HRK)	Otplatni iznos (HRK)	Glavnica (HRK)	Kamata (HRK)	Preostali iznos glavnice (HRK)
1	2	3	4 = 5+6	5	6	7
0	30.09.2020.	500.000	-	-	-	500.000
1	30.09.2021.	-	280.000	250.000	30.000*	250.000
2	30.09.2022.	-	265.000	250.000	15.000	-
Ukupno		500.000	545.000	500.000	45.000	-

*Izračun kamate = neotplaćena glavnica * kam.st.% / 365 dana * broj dana do dospijeća prve otplatne rate = 500.000 * 6% / 365 * 365 = 30.000 kn

Na datum bilance 31.12.2020. godine društvo X d.o.o. izvršilo je reklasifikaciju tekućeg dospijeća glavnice na kratkoročni zajam u iznosu od 250.000 kn (obuhvaća iznos glavnice koji dospijeva na naplatu 30.09.2021. godine) te obračunalo nedospjelu kamatu u iznosu od 7.561,64 kn.

Izračun nedospjele kamate: neotplaćena glavnica * kam.st.% / 365 dana * broj dana od trenutka isplate zajma do 31.12.2020. godine = 500.000 * 6% / 365 * 92 = 7.561,64 kn

(Napomena: na datum 31.12.2021. godine također je potrebno izvršiti reklasifikaciju tekućeg dospijeća dugoročnog zajma na kratkoročni zajam te evidentirati obračunatu nedospjelu kamatu; radi jednostavnosti nije prikazano u primjeru).

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
2020. godina				
1.	Primitak zajma od društva YZ d.o.o.			
	■ žiro račun	500.000,00	100	
	■ obveze za dugoročne zajmove pravnim osobama	500.000,00		983
2.	Reklasifikacija glavnice na kratkoročno dospijeće na 31.12.2020.			
	■ obveze za dugoročne zajmove pravnim osobama	250.000,00	983	
	■ obveze za dugoročne zajmove koji dospijevaju u poslovnoj godini	250.000,00		2520
3.	Priznavanje obračunate nedospjele kamate na 31.12.2020.			
	■ rashod od kamata iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima	7.561,64	7240	
	■ obračunate nedospjele kamate	7.561,64		290

⁸ Više o kapitalizaciji troškova posudbe vidjeti u Pretnar Abičić, S.: Kapitalizacija troškova posudbe (kamate i drugi troškovi), RiPuP br. 4/2020

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
2021. godina				
1.	Obveze za dospjelu kamatu 30.09.2021.			
	■ obveze za kamate	30.000,00		2380
	■ obračunate nedospjele kamate	7.561,64	290	
	■ rashod od kamata iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima	22.438,36	7240	
2.	Povrat zajma (1. rata) – 30.09.2021.			
	■ žiro račun	280.000,00		100
	■ obveze za dugoročne zajmove koji dospijevaju u poslovnoj godini	250.000,00	2520	
	■ obveze za kamate	30.000,00	2380	

Primjer 6. - Obračun tečajnih razlika na obveze za zajam primljen od inozemnog povezanog društva (vlasnika)

Društvo X d.o.o. primilo je 31.10.2020. godine zajam od inozemnog povezanog društva WG GmbH iz Austrije, koji je 100%-tni vlasnik društva X d.o.o., u iznosu od 100.000 EUR, koji je evidentiran po srednjem tečaju HNB-a 7,48 kn/eur. Kamatna stopa ugovorena je u iznosu od 3% te je za 2020. godinu obračunat rashod od kamata u iznosu od 501,37 eur. Povrat zajma je jedokrat, kada dospijevaju i kamate na naplatu. Na dan 31.12.2020. godine srednji tečaj HNB-a je 7,55 kn/eur.

Izračun:

Opis	Iznos (EUR)	Tečaj	Iznos u HRK
	1	2	3=1*2
Obveze s osnove glavnice zajma			
1. Obveze na dan primitka zajma	100.000	7,48	748.000,00
2. Obveze na 31.12.2020.	100.000	7,55	755.000,00
3. Nerealizirana tečajna razlika (negativna) (2-1)			7.000,00
Obveze za kamate			
1. Obveze za kamate	501,37	7,55	3.785,34

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Primitak zajma			
	■ žiro račun	748.000,00	100	
	■ obveze za zajmove poduzetnika unutar grupe	748.000,00		2410
2.	Obveze za kamate			
	■ rashod od kamata iz odnosa s poduzetnicima unutar grupe	3.785,34	7200	
	■ obveze za ugovorne kamate	3.785,34		2421
3.	Svođenje glavnice zajma na 31.12.2020.			
	■ negativne tečajne razlike s društvima poduzetnicima unutar grupe	7.000,00	7220	
	■ obveze za zajmove poduzetnika unutar grupe	7.000,00		2410

5.1.3. Porez po odbitku kod kamata

Skrećemo pozornost da kamate s osnove zajmova primljenih od inozemnih pravnih osoba podliježu, uz određene uvjete, oporeziva-

njem porezom na dobit po odbitku. Oporezivanje porezom po odbitku uređeno je odredbama čl. 31. Zakona PD i čl. 49.-51.a Pravilnika PD.

Obveznik plaćanja poreza po odbitku je tuzemni isplatiatelj, a porez se obračunava na osnovicu utvrđenu u visini bruto iznosa naknade koju tuzemni isplatiatelj plaća nerezidentu – inozemnom primatelju (čl. 31. st. 2. i st. 3. Zakona PD). Porez po odbitku na kamate plaća se po stopi od 15% (čl. 31. st. 7. Zakona PD), a porezni obveznik ga je dužan obračunati, obustaviti i uplatiti u trenutku plaćanja kamata (čl. 31. st. 11. Zakona PD). Međutim, potrebno je voditi računa o odredbama Zakona PD koje reguliraju drugačiju stopu poreza na odbitku, i to u sljedećim okolnostima:

- ako RH sa nerezidentima kojima plaća naknade primjenjuje ugovore o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, subjekt je obavezan prilikom isplate obračunati, obustaviti i uplatiti porez po odbitku na način određen ugovorom i Zakonom PD (čl. 51. st. 1. Pravilnika PD), što znači da je moguće primijeniti sniženu stopu ili ne obračunati porez uopće. Popis zemalja sa kojima su sklopljeni ugovori o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja dostupni su na sljedećoj poveznici: https://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/15/in2.vuk2019.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=gru598.
- ako se usluge plaćaju osobama čije je sjedište ili mjesto stvarne uprave, odnosno nadzora poslovanja u državama koje se nalaze na EU popisu nekooperativnih jurisdikcija u porezne svrhe, a s kojima RH ne primjenjuje ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, porez po odbitku plaća se po stopi od 20% (čl. 31. st. 12. Zakona PD). Dakle, na dan isplate potrebno je provjeriti popis nekooperativnih jurisdikcija u porezne svrhe koji je objavljen na mrežnim stranicama Vijeća EU (dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/> ili na [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=CELEX:52020XG0227\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=CELEX:52020XG0227(01))).

Ako je sa državom nerezidenta sklopljen ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, pravo iz ugovora može se koristiti na sljedeći način (čl. 51. Pravilnika):

- nerezident prije plaćanja mora dostaviti propisani obrazac "Zahtjev za povrat više plaćenog poreza na kamate prema Ugovoru o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Republike Hrvatske i _____", koji mora biti ovjeren od nadležnog inozemnog poreznog tijela.

Taj se zahtjev podnosi za svaku isplatu, osim ako je riječ o učestalim isplatama (podnosi se pri prvoj isplati, a potom svakih 12 mjeseci), u skladu sa čl. 51. st. 5. Pravilnika PD.

- nerezident može prije plaćanja, umjesto Zahjeva, samo dostaviti potvrdu o rezidentnosti od nadležnog inozemnog poreznog tijela. Ovo vrijedi isključivo u slučaju da se temeljem primjene ugovora porez po odbitku ne plaća, tj. stopa je 0%.

Nadalje, skrećemo pozornost da se porez po odbitku ne plaća na isplate kamata ako se radi o povezanim društvima iz različitih država članica EU prema čl. 31. a toč. 4. Zakona PD, pod uvjetom da su isplate kamata obavljene stvarnom korisniku društva druge države članice EU ili poslovnoj jedinici društva sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, koja se nalazi u drugoj državi članici EU. Ova odredba primjenjuje se pod uvjetom da minimalni uvjeti propisani u čl. 31.a toč. 4. Zakona PD (minimalni udjel u temeljnom kapitalu drugog društva mora biti 25%) traju neprekidno najmanje 24 mjeseca.

Ispunjavanje ovih uvjeta potrebno je dokazati potvrdom izdanom od nadležnog poreznog tijela u trenutku isplate kamata, a ukoliko se ne dokaže, isplatiatelj je dužan platiti porez po odbitku na isplatu

kamate. Predmetna potvrda izdaje se temeljem zahjeba poreznog obveznika, a izdaje ju Porezna uprava, a popis dokumentacije koji je potrebno dostaviti radi njenog izdavanja definiran je u čl. 51.a st. 3. Pravilnika PD.

Primjer 7. - Obračun poreza po odbitku na zajam primljen od nerezidenta (nepovezanog društva) – nema potpisano zahtjeva

Društvo X d.o.o. primilo je 31.10.2020. godine zajam od inozemnog nepovezanog društva AY GmbH iz Austrije, u iznosu od 100.000 EUR, koji je evidentiran po srednjem tečaju HNB-a 7,48 kn/eur. Kamatna stopa ugovorena je u iznosu od 5% te je za studeni 2020. godinu obračunat rashod od kamata u ukupnom iznosu od 410,96 eur, što po tečaju na datum obračuna iznosi 3.082,20 kn (tečaj 7,5 kn/eur). Povrat zajma je jedokrat, a obračun i plaćanje kamate je mjesečno. Društvo X d.o.o. plaća kamate 30.11.2020 godine po istom tečaju.

S obzirom da društvo AY GmbH nije dostavilo ovjereni obrazac Zahtjeva za umanjenje porezne obveze ili povrat više plaćenog poreza na kamate prema Ugovoru o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, društvo X d.o.o. obračunava porez po odbitku, obustavlja ga i uplaćuje na propisani račun u iznosu od 462,33 kn (3.082,20 kn * 15%)

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Primitak zajma			
	■ žiro račun	748.000,00	100	
	■ obveze za financijske zajmove pravnim osobama u inozemstvu	748.000,00		2501
2.	Plaćanje kamata 30.11.2020.			
	■ rashod od kamata iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima	3.082,20	7240	
	■ obveze za ugovorne kamate	2.619,87		2380
	■ obveza za porez po odbitku	462,33		2623

5.5. Prestanak priznavanja obveze

Obveza se prestaje priznavati ako je ona nestala tj. ako je ona podmirena, istekla ili ako se vjerovnik odrekao svojih prava ili ih je izgubio (toč. 13.34. HSF-a 13).

Jedna od mogućnosti prestanak obveze, koja je vrlo česta u praksi, je unos tražbina osnivača u kapitalne pričuve društva. Kao podlogu za knjiženje unosa u kapitalne pričuve osnivač mora donijeti odluku da neće zahtijevati ispunjenje obveze od društva te se stoga dugovi društva prema članovima unose u kapitalne pričuve. U kapitalne pričuve može se unijeti i glavnica i kamate.

S poreznog aspekta, unos u kapitalne pričuve nije oporeziv porezom na dobit, s obzirom da se transakcija ne smatra prihodom, pri čemu moraju biti zadovoljeni određeni uvjeti. Naime, prema čl. 9. i čl. 10. Pravilnika PD (vrijedi sljedeće: ulaganja dioničara ili članova društva u neupisani kapital društva ne smatra se oporezivim prihodom pod uvjetima propisanim čl. 10. Pravilnika PD, i to:

- 1) radi se o ulaganju u novcu, stvarima i pravima predanim društvu na raspolaganje u poslovne svrhe, a koja ne potječu od obavljanja djelatnosti društva. O ulaganju mora postojati društveni ugovor ili druga pisana isprava.
- 2) ako se ulaganje ne registrira kao povećanje temeljnoga kapitala, ulaganje mora osigurati status imovine društva, a to će biti u slučaju da na temelju takova ulaganja ne postoji ni

sadašnja ni buduća obveza društva, te da društvo imovinu posjeduje i s njom neograničeno raspolože.

- 3) ulaganje u obliku stvari i prava dugotrajne imovine procjenjuje se po usporedivoj tržišnoj vrijednosti, a u obliku stvari kratkotrajne imovine procjenjuje se prema troškovima proizvodnje ili cijeni nove nabave u trenutku ulaganja.

Primjer 8. – Unos glavnice zajma u kapitalne pričuve

Društvo X d.o.o. ima obvezu prema vlasniku (društvu AB d.o.o.) s osnove beskamatnog kratkoročnog zajma u iznosu od 350.000 kn, koji dospijeva 31.12.2020. godine. Skupština društva AB d.o.o. dana 30.09.2020. godine donosi odluku o unosu tražbine u kapitalne pričuve društva X d.o.o. u iznosu od 275.000 kn.

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Početni saldo			
	■ obveze za zajmove poduzetnika unutar grupe	350.000,00		2410
2.	Unos u kapitalne pričuve			
	■ obveze za zajmove poduzetnika unutar grupe	275.000,00	2410	
	■ ulaganja u neupisani kapital	275.000,00		911

5.6. Presentacija primljenih zajmova i kamata u financijskim izvještajima

Obveze s osnove primljenih zajmova potrebno je u GFI Bilanci iskazati ovisno o stupnju povezanosti sa drugim poduzetnicima, tako da vrijedi sljedeće:

- a) obveze za zajmove prema poduzetnicima unutar grupe iskazuju se na poziciji C.II. (ako se radi o dugoročnim zajmovima), odnosno na poziciji D.II.. (ako se radi o kratkoročnim zajmovima) – *Obveze za zajmove, depozite i slično poduzetnicima unutar grupe;*
- b) obveze za zajmovi prema društvima povezanim sudjelujućim interesom iskazuju se na poziciji C.4. (ako se radi o dugoročnim zajmovima), odnosno na poziciji D.4. (ako se radi o kratkoročnim zajmovima) – *Obveze za zajmove, depozite i slično društava povezanih sudjelujućim interesom;*
- c) obveze za zajmovi prema nepovezanim poduzetnicima iskazuju se na poziciji C.5. (ako se radi o dugoročnim zajmovima), odnosno na poziciji D.5. (ako se radi o kratkoročnim zajmovima) – *Obveze za zajmove, depozite i slično;*

Skrećemo pozornost da za obveze s osnove primljenih zajmova s rokom dospijeća duljim od 12 mjeseci, potrebno je onaj dio glavnice koja dospijeva za podmirenje unutar 12 mjeseci poslije datuma bilance prenijeti na poziciju kratkoročnih obveza. Također, obveze za kamate iskazuju se u okviru kratkoročnih obveza, na pozicijama D.1., D.3. i D.14.

Također, i rashode od kamata potrebno je iskazati u GFI Računu dobiti i gubitka prema stupnju povezanosti i to na sljedećim pozicijama:

- a) rashodi od kamata ostvareni unutar grupe iskazuju se na poziciji IV.1. – *rashodi s osnove kamata i slični rashodi s poduzetnicima unutar grupe;*
- b) rashodi od kamata ostvareni s društvima povezanim sudjelujućim interesom i nepovezanim poduzetnicima iskazuju se na poziciji IV.3. – *Rashodi s osnove kamata i slični rashodi.*

6. Odobravanje zajmova između povezanih osoba i porezni tretman kamata

Osim računovodstvenim standardima, povezane osobe definirane su odredbama čl. 13. st. 2. Zakona o porezu na dobit te odredbama čl. 46. i čl. 49. Općeg poreznog zakona⁹. Zajmove između povezanih osoba potrebno je iskazati kao zasebne pozicije u GFI Bilanci, a također postoji obveza da se transakcije sa povezanim osobama temeljem danih i primljenih zajmova iskažu u Obrascu PD-IPO – *Izješće o poslovnim događajima s povezanim osobama* koji se dostavlja zajedno sa prijavom poreza na dobit. Skrećemo pozornost da podaci koji se iskazuju u PD-IPO obrascu nisu u potpunosti usporedivi sa iznosima na pojedinim pozicijama u financijskim izvještajima (kao što je pozicija „*poduzetnici unutar grupe*“ i „*društva povezana sudjelujućim interesima*“), jer je opseg povezanih osoba za porezne svrhe veći od opsega povezanih osoba obuhvaćenog temeljem računovodstvenih standarda.

Prilikom ugovaranja kamatnih stopa na zajmove između povezanih osoba, bez obzira je li porezni obveznik vjerovnik ili dužnik u odnosu sa povezanom osobom, potrebno je voditi računa o odredbama čl. 13. i čl. 14. Zakona PD i čl. 37. Pravilnika PD, koji uređuju pitanje visine kamata koju povezane osobe trebaju zaračunavati, kako im prihodi i rashodi od kamata ne bi bili stavke korekcije (uvećanja) osnovice poreza na dobit. Porezno priznatu kamatnu stopu određuje i objavljuje ministar financija, prije početka poreznog razdoblja u kojem će se koristiti, a za 2020. godinu iznosi 3,42%. Odluka je objavljena u Nar. nov. br. 125. od 20. 12 2019. godine, a primjenjuje se za cijelu 2020. godinu. Međutim, osim objavljene kamatne stope, porezni obveznik može kamatu utvrđivati i prema uvjetima i na način propisan čl. 13. Zakona PD (metode transfernih cijena) i pod uvjetom da taj način primjenjuje na sve ugovore.

Stoga, sukladno odredbama čl. 14. st. 1. i 2. Zakona PD, vrijedi sljedeće:

- a) **pri utvrđivanju prihoda od kamata** na dane zajmove kod povezanih osoba, potrebno je obračunati kamatu najmanje do visine kamatne stope koja bi se ostvarila između nepovezanih osoba u trenutku odobrenja zajma. Uzimajući u obzir navedeno, prilikom odobravanja zajmova inozemnim povezanim društvima (nerezidentima), potrebno je voditi računa o tome koju će kamatnu stopu porezni obveznik primijeniti, budući da je propisana kamatna stopa (ili stopa određena primjenom metode transfernih cijena) najmanja kamata koja bi se trebala obračunati kada obveznik poreza na dobit daje zajmove povezanim osobama - nerezidentima. U slučaju da je zajam odobren uz kamatnu stopu koja je niža od 3,42% ili kamate nisu ugovorene, potrebno je za razliku između zaračunane manje i kamate prema propisanoj stopi, u Obrascu PD iskazati kao stavku korekcije, tj. povećanja osnovice poreza na dobit. U ovom slučaju radi se o tzv. preniskoj vjerovničkoj kamati koja se upisuje u Obrascu PD na red.br. 16 - *Kamate između povezanih osoba*, odnosno na red. br. 16, u dijelu I.2 Obrasca PD-IPO.
- b) **pri utvrđivanju rashoda od kamata** na primljene zajmove kod povezanih osoba, priznaju se obračunane kamate najviše do visine kamatne stope koja bi se ostvarila između nepovezanih osoba u trenutku odobrenja zajma. Stoga, ako je ugovorena kamatna stopa viša od propisane stope od 3,42%, za razliku između propisane i ugovorene više stope potrebno

je u Obrascu PD uvećati osnovicu poreza na dobit jer se radi o tzv. previsokoj dužničkoj kamati, a iznos se upisuje u Obrascu PD na red. br. 16, odnosno na red br. 17, u dijelu I.1 Obrasca PD-IPO).

Prethodno navedene odredbe o visini kamatne stope između povezanih osoba primjenjuju se na povezane osobe rezidente i nerezidente, u slučajevima zaračunavanja kamata u poslovima između:

- a) tuzemne poslovne jedinice inozemnog poduzetnika (nerezidenta) i društva osnivača
- b) tuzemnoga ovisnog društva i inozemnoga matičnog društva
- c) tuzemnoga matičnog društva i inozemnoga ovisnog društva

Međutim, skrećemo pozornost da se, sukladno čl. 14. st. 5. Zakona o PD-u, odredbe o visini kamatne stope između povezanih osoba također primjenjuju i na povezane osobe rezidente ako jedna od povezanih osoba (čl. 13. st. 5. Zakona o PD-u):

- a) ima povlašteni porezni status, odnosno plaća porez na dobit po stopama koje su niže od propisane stope ili je oslobođena plaćanja poreza na dobit
- b) u poreznom razdoblju ima pravo na prijenos poreznog gubitka iz prethodnih poreznih razdoblja.

Prema tome, ako niti jedna od povezanih osoba rezidenta nema povlašteni porezni status niti pravo na prijenos poreznog gubitka iz prethodnih razdoblja, nema osnove za uvećanje porezne osnovice prilikom utvrđivanja obveze poreza na dobit.

Dodatno, prema čl. 8. Zakona o PD-u i čl. 32. Pravilnika o PD-u, prilikom utvrđivanja porezne osnovice tuzemnog društva propisana su određena ograničenja poreznog priznavanja rashoda od kamata temeljem zajmova primljenih od dioničara nerezidenta, odnosno člana društva nerezidenta koji drži najmanje 25% dionica ili udjela u kapitalu ili glasačkih prava u poreznom obvezniku, ako bilo kada u poreznom razdoblju ti zajmovi premaše četverostruku svotu udjela toga dioničara, odnosno člana društva u kapitalu ili glasačkom pravu, utvrđenu u odnosu na svotu i razdoblje trajanja zajmova u poreznom razdoblju, osim kamate po kreditima od financijskih organizacija. Ovo ograničenje odnosi se i na zajmove trećih osoba za koje jamči dioničar, odnosno član društva te zajmove primljene od povezanih osoba, ali ne i na kamate koje zaračunava tuzemni obveznik poreza na dobit.

Prema čl. 8. st. 3. Zakona o PD-u i čl. 32. st. 2. Pravilnika o PD-u, svota udjela dioničara, odnosno člana društva u kapitalu korisnika kredita određuje se za porezno razdoblje kao prosjek uplaćenog kapitala, zadržane dobiti i rezervi zadnji dan svakog mjeseca poreznog razdoblja. Dakle, za potrebe izračuna udjela člana društva u kapitalu uzima se stanje kapitala (upisanog i umanjenog za neuplaćeni dio, neupisanog, pričuva i zadržane dobiti), na zadnji dan u mjesecu u kojemu se zajam počeo koristiti. U izračun ulazi i preneseni gubitak iz prethodnih godina, ako nije pokriven, jer se za iznos takvih gubitaka smanjuje zadržana dobit, odnosno vrijednost kapitala. Udio udjela člana društva i stanje kapitala utvrđuje se svaki zadnji dan u mjesecu za razdoblje korištenje zajma. Ako se odnos udjela člana društva u kapitalu promjeni tijekom korištenja zajma, za porezno se priznavanje odnosno nepriznavanje obračunate kamate računa razdoblje u kojemu je odnos udjela i kapitala promijenjen.

Stoga će se u PD prijavi pod red.br. 15 - *Kamate na zajmove dioničara i članova društva*, iskazati kamate na zajmove primljene od dioničara i članova društva nerezidenata koje su s te osnove utvrđene kao trajno porezno nepriznati rashod. Ovaj iznos upisuje se i na red. br. 18, u dijelu I.1 Obrasca PD-IPO. Dodatno, kamate na zajam do četverostruke svote udjela dioničara, odnosno člana društva u kapitalu ili glasačkom pravu u društvu smatraju se u potpunosti porezno pri-

⁹ Opći porezni zakon; Nar. nov., br. 115/16-42/20; nadalje OPZ

znatim troškom, pod uvjetom da ne prelaze godišnju stopu utvrđenu prema čl. 14. st. 3. Zakona o PD-u, tj. stopu od 3,42%. Ako prelaze tu stopu, dodatno se iskazuje nepriznati iznos na red. broju 16 Obrasca PD te se upisuje na red. br. 17, u dijelu I.1 Obrasca PD-IPO.

Dodatno, rashodi od zateznih kamata između povezanih osoba su porezno nepriznati rashod, neovisno o tome jesu li zatezne kamate obračunate od strane rezidenta ili nerezidenta, stoga je potrebno uvećati osnovicu poreza na dobit na red. br. 9. Obrasca PD. Radi se o trajno porezno nepriznatom rashodu.

Nadalje, kada se zajmovi odobravaju nepovezanim pravnim osobama, porezni propisi ne navode nikakva ograničenja najviše ili najniže porezno dopustive stope, ali je potrebno voditi računa o kamatnim stopama prema čl. 26. st. 1. ZOO-a, u dijelu koji definira najviše dopustivu ugovornu kamatnu stopu.

Primjer 9. - Obračun kamata na zajmove dane povezanim osobama

Društvo X d.o.o. iz Hrvatske imalo je sljedeće transakcije sa povezanim osobama te je potrebno za 2020. godinu sastaviti Obrazac PD i Obrazac PD-IPO.

1) Zajam odobren inozemnom povezanom društvu unutar grupe (primjena niže kamatne stope)

Povezanom društvu Y GmbH iz Njemačke (vlasnik društva Y GmbH je društvo INO GmbH iz Austrije, koje ima 75% udjela u društvu X d.o.o.) odobrena je dugoročna pozajmica u iznosu od 100.000 kn dana 30.09.2019. godine, uz kamatnu stopu 3%. Nepodmirena potraživanja za kamate na dan 31.12.2019. godine iznose 756,16 kn, a glavnica 100.000 kn. Dana 30.09.2020. godine vraćen je zajam u iznosu od 40.000 kn.

a) Obračunate kamate u 2020. godini po stopi od 3% = $100.000 \cdot 3\% / 365 \text{ dana} \cdot 273 \text{ dana} + 60.000 \text{ kn} \cdot 3\% / 365 \text{ dana} \cdot 92 \text{ dana} = 2.697,54 \text{ kn}$.

b) Obračunate kamate u 2020. godini po poreznoj stopi od 3,42% = $100.000 \cdot 3,42\% / 365 \text{ dana} \cdot 273 \text{ dana} + 60.000 \text{ kn} \cdot 3,42\% / 365 \text{ dana} \cdot 92 \text{ dana} = 3.075,19 \text{ kn}$.

Razlika između ugovorene i kamate utvrđene za porezne svrhe iznosi 377,65 kn (3.075,19 kn – 2.697,54 kn) te se unosi u red. broj 16. Obrasca PD te u Obrazac PD-IPO pod stavku 16. Povećanja porezne osnovice za kamate iz članka 14. Zakona o PD-u.

Tijekom 2020. godine naplaćeno je potraživanje za kamate u ukupnom iznosu od 3.000 kn, što znači da saldo potraživanja za kamate na 31.12.2020. godine iznosi 453,70 kn.

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
S ^o	Početno stanje 1.1.2020.			
	<ul style="list-style-type: none"> dani dugoročni zajmovi poduzetnicima unutar grupe 	100.000,00	0620	
	<ul style="list-style-type: none"> potraživanja od poduzetnika unutar grupe u inozemstvu za ugovorne kamate 	756,16	1313	
1.	Povrat zajma			
	<ul style="list-style-type: none"> žiro račun 	40.000,00	100	
	<ul style="list-style-type: none"> dani dugoročni zajmovi poduzetnicima unutar grupe 	40.000,00		0620

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
2.	Prihodi od kamata			
	<ul style="list-style-type: none"> potraživanja od poduzetnika unutar grupe u inozemstvu za ugovorne kamate 	2.697,54	1313	
	<ul style="list-style-type: none"> prihod od ugovorenih kamata s poduzetnicima unutar grupe 	2.697,54		772
3.	Naplata kamata			
	<ul style="list-style-type: none"> žiro račun 	3.000,00	100	
	<ul style="list-style-type: none"> potraživanja od poduzetnika unutar grupe u inozemstvu za ugovorne kamate 	3.000,00		1313

Napomena: razlika do obračunatog iznosa kamate za porezne svrhe se ne knjiži u poslovnim knjigama.

2) Zajam odobren povezanom tuzemnom društvu unutar grupe (primjena niže kamatne stope)

Povezanom društvu HR d.o.o. iz Zagreba (društvo HR d.o.o. ima 10% vlasništva u društvu X d.o.o.) dana 31.10.2020. godine odobren je kratkoročni zajam u iznosu od 80.000 kn, uz kamatnu stopu od 2% godišnje. Društvo HR d.o.o. koristi pravo na prijenos poreznog gubitka iz prethodnih poreznih razdoblja. Do 31.12.2020. godine nije bilo vraćanja glavnice niti kamata.

a) Obračunate kamate u 2020. godini po stopi od 2% = $80.000 \cdot 2\% / 365 \text{ dana} \cdot 61 \text{ dan} = 267,40 \text{ kn}$.

b) Obračunate kamate u 2020. godini po poreznoj stopi od 3,42% = $80.000 \cdot 3,42\% / 365 \text{ dana} \cdot 61 \text{ dan} = 457,25 \text{ kn}$

S obzirom da povezano društvo HR d.o.o. koristi pravo na prijenos poreznog gubitka, razlika između ugovorene i kamate utvrđene za porezne svrhe iznosi 189,85 kn (457,25 kn – 267,40 kn) te se unosi u red. broj 16. Obrasca PD te u Obrazac PD-IPO pod stavku 16. Povećanja porezne osnovice za kamate iz članka 14. Zakona o PD-u.

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Dani zajam			
	<ul style="list-style-type: none"> žiro račun 	80.000,00		100
	<ul style="list-style-type: none"> dani kratkoročni zajmovi poduzetnicima unutar grupe 	80.000,00	1520	
2.	Prihodi od kamata			
	<ul style="list-style-type: none"> potraživanja od poduzetnika unutar grupe u inozemstvu za ugovorne kamate 	267,40	1313	
	<ul style="list-style-type: none"> prihod od ugovorenih kamata s poduzetnicima unutar grupe 	267,40		772

Napomena: razlika do obračunatog iznosa kamate za porezne svrhe se ne knjiži u poslovnim knjigama.

U slučaju da je odobrena beskamatna pozajmica, ukupni iznos kamata od 457,25 kn bio bi stavka uvećanja porezne osnovice, budući da društvo HR d.o.o. koristi pravo na prijenos poreznog gubitka.

Primjer 10. - Obračun kamata na zajmove primljene od povezanih osoba

Društvo X d.o.o. iz Hrvatske imalo je sljedeće transakcije sa povezanim osobama te je potrebno za 2020. godinu sastaviti Obrazac PD i Obrazac PD-IPO.

1) Zajam primljen od povezanog tuzemnog društva unutar grupe (primjena više kamatne stope)

Od člana društva iz Hrvatske HR d.o.o. koji drži 10% udjela u društvu X d.o.o. primljena je kratkoročna pozajmica u iznosu od 100.000 kn, dana 30.09.2020. godine uz rok povrata 6 mjeseci i kamatnu stopu od 8%. Društvo HR d.o.o. koristi pravo na prijenos poreznog gubitka iz prethodnih poreznih razdoblja. Na dan 31.12.2020. godine vraćena je glavnica u iznosu od 20.000 kn te su podmirene obveze za kamate u iznosu od 1.000 kn.

- a) Ukupno obračunata kamata tijekom 2020. godine = $100.000 \text{ kn} * 8\% / 366 \text{ dana} * 92 \text{ dana} = 2.010,93 \text{ kn}$.
- b) S obzirom da društvo HR d.o.o. koristi pravo na prijenos poreznog gubitka, porezno je priznata kamata obračunata po poreznoj stopi od 3,42% te iznosi 859,67 kn ($100.000 \text{ kn} * 3,42\% / 366 \text{ dana} * 92 \text{ dana}$).

Razlika između ugovorene kamate i porezno priznate kamate utvrđena u iznosu od 1.151,26 kn je porezno nepriznati trošak (previsoka dužnička kamata 2.010,93 kn – 859,67 kn) koja se unosi na red. broj 16. Obrasca PD te u Obrazac PD-IPO na stavku 17. Kamata obračunata po stopi iznad propisane (članak 14. Zakona o PD-u).

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Primitak zajma			
	■ žiro račun	100.000,00	100	
	■ obveze za zajmove poduzetnika unutar grupe	100.000,00		2410
2.	Rashodi od kamata			
	■ rashod od kamata iz odnosa s poduzetnicima unutar grupe	2.010,93	7200	
	■ obveze za ugovorne kamate	2.010,93		2421

Napomena: previše obračunati iznos kamate, koji je iskazan za porezne svrhe, ne stornira se u poslovnim knjigama.

Također, ukoliko bi pozajmica bila odobrena beskamratno, ne vrši se korekcija porezne osnovice u PD prijavi.

2) Zajam primljen od inozemnog povezanog društva unutar grupe (primjena više kamatne stope)

Od povezanog društva (kćeri) ZY GmbH iz Njemačke dana 31.10.2020. godine primljena je kratkoročna pozajmica u iznosu od 80.000 kn te kamatnu stopu od 6%. Glavnica je na 31.12.2020. godine u potpunosti nepodmirena. Obračunate kamate tijekom 2020. godine nisu podmirene.

- a) Ukupno obračunata kamata tijekom 2020. godine = $80.000 \text{ kn} * 6\% / 366 \text{ dana} * 61 \text{ dan} = 800,00 \text{ kn}$.
- b) S obzirom da je ugovorena previsoka dužnička kamata, za porezne svrhe priznaje se kamata obračunata po poreznoj stopi od 3,42% koja iznosi = $80.000 \text{ kn} * 3,42\% / 366 \text{ dana} * 61 \text{ dan} = 456,00 \text{ kn}$.

Razlika između ugovorene kamate i porezno priznate kamate utvrđena u iznosu od 344,00 kn je porezno nepriznati trošak (previsoka dužnička kamata 800,00 kn – 456,00 kn) koja se unosi na red. broj 16. Obrasca PD te u Obrazac PD-IPO na stavku 17. Kamata obračunata po stopi iznad propisane (članak 14. Zakona o PD-u).

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Primitak zajma			
	■ žiro račun	80.000,00	100	
	■ obveze za zajmove poduzetnika unutar grupe	80.000,00		2410
2.	Rashodi od kamata			
	■ rashod od kamata iz odnosa s poduzetnicima unutar grupe	800,00	7200	
	■ obveze za ugovorne kamate	800,00		2421

Napomena: previše obračunati iznos kamate, koji je iskazan za porezne svrhe, ne stornira se u poslovnim knjigama.

3) Zajam primljen od inozemnog društva (vlasnika) unutar grupe
Od člana društva INO GmbH iz Austrije, koji drži 75% udjela u društvu X d.o.o. primljena je dugoročna pozajmica u iznosu od 350.000 kn, dana 31.10.2020. godine, uz kamatnu stopu 3% godišnje. Rok povrata glavnice je u cjelosti 31.10.2022. godine. Na 31.12.2020. godine ukupna nepodmirena glavnica iznosi 350.000 kn. Također, na 31.12.2020. godine ukupno obračunate kamate tijekom poreznog razdoblja su nepodmirene.

- a) Utvrđena četverostruka svota udjela u kapitalu na zadnji dan svakog mjeseca poreznog razdoblja iznosi 300.000 kn (kapital 20.000 kn + zadržani dobitak 80.000 kn) * 75% * 4. Glavnica koja prelazi četverostruku svotu udjela u kapitalu iznosi 50.000 kn (350.000 kn – 300.000 kn).
- b) Ukupno obračunata kamata za porezno razdoblje = $350.000 \text{ kn} * 3\% / 365 \text{ dana} * 61 \text{ dan} = 1.754,79 \text{ kn}$, od čega se iznos od 250,68 kn odnosi na kamatu obračunatu na iznos iznad visine kapitala, koja je ujedno i porezno nepriznati trošak ($50.000 * 3\% / 365 \text{ dana} * 61 \text{ dan}$).

Iznos od 250,68 kn unosi se na red. broj 15. Obrasca PD te u Obrazac PD-IPO pod stavku 18. Kamate obračunate na iznos iznad visine kapitala (čl. 8. Zakona o PD-u).

7. Odobravanje zajmova između fizičkih i pravnih osoba

7.7. Pravna osoba odobrava zajam fizičkoj osobi

Ako dioničko ili društvo s ograničenom odgovornošću odobrava zajam članovima uprave, nadzornog odbora, prokuristima društva i članovima njihovih užih obitelji, potrebno je voditi računa o čl. 249., čl. 271. i čl. 431. Zakona o trgovačkim društvima¹⁰, koji između ostaloga navodi da je potrebna odluka nadzornog odbora, ugovor se mora sklopiti najkasnije u roku od 3 mjeseca od donošenja odluke, a u odluci se mora odrediti kamata i otplata kredita. Ukoliko je odobravanje zajma protivno ovim odredbama, propisana je novčana kazna za prekršaj u iznosu od 50.000,00 kn za pravnu osobu, odnosno do 7.000,00 kn za odgovornu osobu u pravnoj osobi (čl. 630. st. 1. toč. 34. i čl. 630. st. 2. ZTD-a).

Nadalje, kada pravna osoba odobrava zajmove fizičkim osobama, potrebno je voditi računa o odredbama Zakona DOH i Pravilnika DOH, jer o visini ugovorene kamate ovisi da li je potrebno obračunati primitak u naravi ili ne. Naime, kada je zajmoprimac fizička osoba, propisi vezani uz oporezivanja dohotka postavljaju određena ograničenja vezano uz visinu najniže kamate koju pravna osoba mora

¹⁰ Zakon o trgovačkim društvima; Nar. nov., br. 111/93-40/19; nadalje ZTD

zaračunati fizičkoj osobi, kako se kamata ne bi smatrala povoljnijom u odnosu na tržišnu. Prema odredbama navedenih poreznih propisa, smatra se da je primitak po osnovi povoljnijih kamata između ugovorene niže i stope kamate od 2% godišnje oporeziv porezom na dohodak te vrijedi sljedeće:

7.7.1. Odobranje zajma radnicima

Prema čl. 21. st. 3. Zakona DOH i čl. 21. st. 2. Pravilnika DOH, ako poslodavci i isplatelji primitka, odnosno plaće svojim radnicima i fizičkim osobama koji ostvaruju primitke ugovoraju povoljnije kamate pri odobranju kredita, takav primitak smatra se primitkom po osnovi nesamostalnog rada, odnosno primitkom u naravi. Primitkom po osnovi povoljnijih kamata smatra se razlika između ugovorene niže i stope kamate od 2% godišnje, osim kamata po kreditima koji se daju ili subvencioniraju iz proračuna, ali ne radnicima uprave.

Prema tome, ako je radniku odobrena beskamatna pozajmica, ili pozajmica uz kamatu nižu od 2% godišnje, obveza je na razliku između niže ugovorene stope i stope od 2%, utvrditi plaću u naravi i obračunati sva propisana davanja kao i na redovnu plaću (primitak u naravi smatra se neto-iznosom primitka, stoga ga je potrebno preračunati na bruto iznos). Međutim, skrećemo pozornost da, sukladno odredbi čl. 21. st. 3. Pravilnika DOH, u slučaju da zbog primjene zakonom utvrđenih promjenjivih parametara iznos obračunate kamate koja je ugovorena iznad stope od 2% godišnje u određenom trenutku padne ispod stope od 2% godišnje, tako novoutvrđena kamata ne smatra se povoljnijom kamatom iz čl. 21. st. 3. Zakona DOH.

7.7.2. Odobranje zajma vlasniku fizičkoj osobi

Ako društvo odobri zajam članu društva fizičkoj osobi po kamatnoj stopi nižoj od 2%, razlika između ugovorene niže i stope kamate od 2% oporezuje se porezom na dohodak od kapitala, sukladno odredbama čl. 66. Zakona DOH i čl. 70. Pravilnika DOH. Naime, prema čl. 70. st. 7. toč. 1. davanje određenih koristi dioničaru ili članu društva uz naknadu nižu od tržišne, uključujući i povoljniju kamatu, smatra se skrivenom isplatom dobiti te se oporezuje po stopi od 36% uvećano za eventualni prirez. Za potrebe obračuna poreza na dohodak od kapitala, vrijednost primitka u naravi potrebno je preračunati na bruto iznos. Dodatno, s aspekta poreza na dobit, potrebno je voditi računa o poreznom tretmanu ugovorene kamate, kako bi obračunati troškovi kamata bili porezno priznati, odnosno kako ne bi bili stavka uvećanja osnovice poreza na dobit.

7.1.3. Odobranje zajma fizičkoj osobi koja nije vlasnik niti radnik

Ako društvo odobri zajam drugim fizičkim osobama, tj. osobama koje nisu vlasnik niti radnik, po osnovi povoljnijih kamata pri odobranju kredita utvrđuje se drugi dohodak (čl. 39. st. 3. toč. 5. Zakona DOH i čl. 54. Pravilnika DOH), tj. razlika između ugovorene niže i stope kamate do 2% smatra se primitkom u naravi (neto iznos potrebno je preračunati na bruto iznos) te je potrebno obračunati porez na dohodak po stopi od 24%, uz obračun prireza te doprinosa za mirovinsko (10%) i zdravstveno osiguranje (7,5%).

7.8. Fizička osoba odobrava zajam pravnoj osobi

Ako fizička osoba odobrava pozajmicu pravnim osobama, takva pozajmica može biti i beskamatna (prema odredbama ZOO-a, ali i poreznih propisa), što znači da nije potrebno primijeniti kriterij od minimalno 2% godišnje kamate. Naime, temeljem odobranja be-

skamatne pozajmice za davatelja (fizičku osobu), ali i za primatelja zajma (pravnu osobu), ne proizlaze nikakve porezne obveze.

Međutim, ugovorne kamate isplaćene fizičkoj osobi oporezuje se prema odredbama Zakona DOH i Pravilnika DOH ili sukladno ugovoru o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, ako su kamate isplaćene fizičkim osobama nerezidentima s kojima je Republika Hrvatska sklopila ugovor.

7.2.1. Isplata kamate rezidentu

Ako se odobranje zajma ugovori uz određenu kamatu, a ne beskamatno, fizička osoba obveznik je poreza na dohodak od kapitala po osnovi primitka ili pripisa kamata (čl. 64. i 65. Zakona DOH). Dohodak od kapitala ostvaren isplatom ili pripisom kamata smatra se konačnim dohotkom.

Porez na dohodak od kapitala po osnovi kamata obračunavaju, obustavljaju i uplaćuju isplatelji istodobno s isplatom ili pripisom primitka kao porez po odbitku, po stopi od 12%, osim ako je kamata proizišla iz ugovora između dvije fizičke osobe. Za primitke po osnovi kamata potrebno je dostaviti JOPPD obrazac dan isplate ili sljedeći radni dan. Primici po osnovi kamata mogu se isplatiti na žiro ili na tekući račun fizičke osobe, budući da isplata u gotovini nije dozvoljena sukladno čl. 92. Pravilnika DOH.

7.2.2. Isplata kamate nerezidentu

Ako se isplata kamate vrši fizičkoj osobi koja je rezident države s kojom Republika Hrvatska nema u primjeni ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, pri oporezivanju je potrebno primijeniti odredbe Zakona DOH, što znači da se će postupiti kao da se isplaćuje kamata fizičkoj osobi rezidentu, bez obračuna prireza.

Ako se isplata kamate vrši fizičkoj osobi koja je rezident države s kojom Republika Hrvatska ima u primjeni ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, uz uvjet da su zadovoljeni propisani uvjeti, potrebno je primijeniti odredbe ugovora, sukladno odredbama čl. 86. Pravilnika DOH, što znači da će se primijeniti niže porezna stopa ili neobračunavanje poreza. U tom smislu, prava iz ugovora ostvaruju se temeljem ovjerenog obrasca *„Zahtjev za umanjenje porezne obveze, izuzimanje od porezne obveze ili povrat više plaćenog poreza na kamate prema Ugovoru o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Republike Hrvatske i -----“*, koji mora biti dostavljen isplatelju prije izvršenja isplate. Obrazac treba ovjeriti inozemno porezno tijelo ili za to ovlaštena osoba, a ovjereni zahtjev potrebno je podnijeti pri prvoj isplati i vrijedi 12 mjeseci od datuma ovjere.

U slučaju da se temeljem odredbi ugovora ne plaća porez, dovoljno je da nerezident, umjesto obrasca Zahtjeva, dostavi potvrdu o rezidentnosti izdanu od strane inozemnog poreznog tijela ili za to ovlaštene osobe te ista vrijedi 12 mjeseci od datuma izdavanja.

8. Zaključak

Novčani zajmovi se vrlo često odobravaju drugim pravnim osobama, ali i fizičkim osobama, pri čemu potrebno je obratiti pozornost na niz zakonskih propisa vezano uz ugovoranje i tretman kamata, posebice ako se radi o povezanim osobama, ali i fizičkim osobama (vlasnici društva, zaposlenici, članovi uprave, i sl.). Naime, u određenim okolnostima, obračunate kamate su porezno nepriznate s aspekta poreza na dobit i stavka su uvećanja osnovice poreza na dobit, odnosno predmet su oporezivanja porezom na dohodak. Drugim riječima, porezni propisi definiraju najviše dopuštene kamatne stope između povezanih osoba, ali i najnižu kamatnu stopu koju pravna osoba mora zaračunati fizičkoj osobi, kako se kamata ne bi smatrala povoljnijom u odnosu na tržišnu te time bila podložna oporezivanju porezom na dohodak.